

N:o 2.

Af Friherre Klinekowström: *Angående förändring af åtskilliga §§ i Riksdagsordningen, beträffande valrätt och valbarhet vid riksdagsmannaval.*

Sedan vår nuvarande representation år 1867 började sin verksamhet, har nästan ingen riksdag förflutit, utan att frågan om en utvidgad politisk rösträtt inom Kamrarne förekommit, på grund af derom väckta motioner. Äfven hafva talrika folkmöten i alla delar af landet uttalat sig uti ifrågavarande viktiga ämne. Man kan derföre sanningsensligt påstå att det är en brännande fråga, som icke kan falla, utan måste erhålla en tillfredsställande lösning.

Enligt min öfvertygelse begingo 1865 års grundlagsförbättrare ett stort misstag att i denna fråga om politisk röst- och valrätt sätta *penningen* till värdemätare för medborgerliga rättigheter. Under tidernas lopp har den frågan blifvit mer och mer utredd, och den åsigten mer och mer bekräftad, att de medborgerliga rättigheterna borde bestämmas på sådant sätt, att de voro oberoende af penningens kronor och ören. När nu detta icke skett, tror jag Riksdagen aldrig skall blifva fri från ganska mäktiga påtryckningar från de politiskt oberättigade folkklassernas sida, samt slutligen tvingas att gifva med sig och uppställa andra grunder för valrätt och valbarhet.

Det torde fordras af mig att jag gifver skäl för det klander, jag sålunda rigtat mot Riksdagsordningens nuvarande bestämmelser i detta hänseende och jag vill derföre här nedan framlägga några af de viktiga

gaste skälen, med förklarande att jag skulle vara särdeles tacksam om de måhända kunde af olika tänkande segerrikt bemötas.

Enligt Riksdagsordningens § 6 skola ledamöterna i Första Kammaren utväljas af landsting och stadsfullmäktige, hvilka korporationer sjelfva utses af kommunerna, bland de personer inom desamma, som äro röstberättigade å allmän kommunalstämma. De villkor för desse urväljare, hvilka sålunda äro bestämda, äro inga andra än de för röst-rätt vid kommunalstämma. Men här inträffar det egna förhållande, att dessa kvalifikationer för urväljare till den Första Kammaren, äro vida mindre och långt ifrån så begränsade, som för de valmän, hvilka skola utse ledamöter i den *Andra* Kammaren. Ty grundlagen föreskrifver nemligen, i Riksdagsordningens § 14, att för att vara valberättigad till utseende af ledamot i den Andra Kammaren, skall man *först* ega samma kvalifikationer, som de personer, hvilka äro röstberättigade vid kommunalstämma, således lika kvalifikationer, som för urväljarne till utseende af ledamöter i Första Kammaren föreskrifvas. Men *dessutom* bestämmes att man skall antingen ega eller med stadgad åborätt inne-hafva fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst ett tusen riksdaler, eller för lifstid eller för minst fem år arren-dera jordbruksfastighet till taxeringsvärde ej understigande sextusen riksdaler; eller ock erlägga till staten bevillning för en till minst åtta-hundra riksdaler uppskattad årlig inkomst. Här är således en vida större skärpning i kvalifikationerna för valman till Andra Kammaren, än som finnas bestämda för valman till utseende af ledamot i den Första Kammaren. Detta synes mig vara ganska oegentligt och origtigt. Dessutom må det tillåtas mig här göra den anmärkningen, att lands-tingen och stadsfullmäktige, enligt kommunallagarne, kunna reorgani-seras till deras sammansättning och kvalifikationer, på grund deraf att *kommunallagarne* förändras, och som vi litet hvar veta äro dessa sist-nämnda författningar af civillags natur, och tvifvelsutan är det orätt, att grundlag, i så viktiga bestämmelser som dem rörande valmännens kvalifikationer, kan, såsom här är fallet, ändras i samma ordning, som för civillag föreskrifven är.

En annan anmärkning rörande kvalifikationerna för valbarheten, så väl i den Första som ock i den Andra Kammaren är den, att det visserligen föreskrifves att de, som skola väljas, skola ega fastighet af: för Första Kammaren 80,000 kronors taxeringsvärde, och för den Andra Kammaren af 1,000 kronors taxeringsvärde; men det finnes ingenting föreskrifvet derom att den, som uppgifves besitta dylik egen-dom, också *verkligen* eger densamma. Vi veta nemligen alla, att be-

klagligtvis de flesta jordegendomar i landet äro intecknade, och detta ofta så högt, att när dessa fastigheter försäljas på exekutiv auktion, inteckningsinnehafvarne icke utfå deras fordringar, hvarken till kapitalets eller räntans fulla belopp. En sådan bestämmelse, som den i Riksdagsordningens §§ 9 och 14 rörande egandet af fastighet för valbarhet till Första eller Andra Kammaren, kan derföre omöjligen vara riktig och kräfver alltså förändring. I verkligheten kunna nemligen nu i båda kamrarne sitta personer, hvilka, ehuru dit invalde på grund af den fastighet de kalla för sin, öfver hufvud taget ega ingenting, utan lefva af främmande personers nådebröd, således, om jag så får uttrycka mig, i sjelfva verket *tiggare*. Att så icke *ofta* sker är en lycka, och utvisar takt hos valmännen; men grundlagen förbjuder det icke.

En annan ganska vigtig anmärkning emot våra grundlagars föreskrifter hvad valrätten beträffar, är den att, ehuru riksdagsmän i Andra Kammaren kunna utses genom *elektorer*, likväl ingenting föreskrifves rörande desses beskaffenhet. Det är högst märkligt att Riksdagsordningen hvarken uti § 16 mom. 1 eller uti § 17 eller § 18, hvarest elektorer omnämnas, ej heller i § 37, der samma benämning förekommer, lemna någon den minsta föreskrift rörande elektors kvalifikationer. Elektorer kunna således, enligt grundlagen, vara hvad för slags folk som helst; det är ej ens bestämdt huruvida de skola tillhöra det manliga eller qvinliga könet.

Vidare förefaller det nog besynnerligt, att valrätt och valbarhet äro beroende på den II:a artikelns bevillningsuppgifter, och de fyrkalsberäkningar, som på grund deraf uppgöras. Om Riksdagen, som *ensam* besluter öfver bevillningen och huruvida den skall utgå eller icke, skulle anse denna direkta skatt, som årligen icke uppgår till mer än omkring 3 à 4 millioner kronor, icke vara nödig att utkräfva, och alltså för något år ingen bevillning efter II:a artikeln komme att utgå, eller om denna bevillning blefve för beständigt utbytt emot en helt annan skatteform, huru skulle det väl då gå med kvalifikationerna för valrätt och valbarhet, hvilka stödjä sig på de fyrkalslängder, hvilka uppgöras på grund af II:a artikelns bevillning till staten?

Vidare är taxering af fast egendom, äfvensom uppskattningen af inkomst utaf kapital eller arbete förlagd i *Taxeringskomitéernas* händer; det har inträffat och kommer alltid att inträffa fall, der personer, som med afseende på sin fasta egendom eller inkomst af kapital och arbete, stå på minimigränsen för valrätt eller valbarhet, genom nämnda komitéers åtgöranden, flyttas ned och beröfvas sina politiska rättigheter. Detta taxeringskomitéernas förfarande är ofta det rätta; ty en

egendom, hvilkens uppskattning ligger nära gränsen för valrätt eller valbarhet, kan, genom vanhäfd, eldsvåda eller vattenflöde, försäljning på exekutiv auktion till underpris eller genom skogens förödande — hvilket är ett ofta praktiseradt sätt nu för tiden att skaffa sig inkomster — lätt förlora detta högre taxeringsvärde. Det är således endast *penningen*, som utgör grunden för erhållandet eller bibehållandet af den dyrbaraste medborgerliga rättigheten, den politiska! Det är tid att denna Mammons dyrkan upphör, och att vi sluta upp att dansa omkring den gyllene kalfven, som vi gjort nu i mer än 17 år.

Vidare heter det visserligen uti Riksdagsordningens § 9 att »om riksdagsman, efter det han vald blifvit, kommer i den ställning att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i Kammaren, skall han frånträda denna sin befattning»; — men grundlagen gifver icke någon enda föreskrift i fråga om *kontrollen* öfver dessa förhållanden. Vi veta alla att tiden för hvilken Första Kammarens ledamöter väljas är nio år och Andra Kammarens är tre år, och under alla dessa år kunna, i afseende på fast egendom samt inkomst af kapital eller arbete, eller i andra afseenden, sådana förhållanden inträffa, att den valde icke längre är kvalificerad såsom riksdagsman. Men utöfvas väl någon kontroll öfver riksdagsmännen i dessa afseenden? Ingalunda. Men då ett sådant stadgande finnes i grundlagen, som det nyss anförda i § 9 Riksdagsordningen, så borde väl äfven *någon* föreskrift lemnas i fråga om kontrollen derå. Äfven detta synes alltså vara en ganska betänklighetsfullkomlighet hos grundlagen.

Jag har ofvan berört några felaktiga förhållanden i afseende å valrätt och valbarhet; jag har sökt framvisa de orättvisor grundlagen begår genom att fästa kvalifikationerna å medborgerligt förtroende vid *penningen* och penningens värde. Jag vill nu med några ord söka bevisa huru oeffterrättligt grundlagen bestämmer riksdagsmännens *moraliska* kvalifikationer.

Enligt Riksdagsordningens paragraf 26 må *den* ej såsom riksdagsman godkännas, som enligt mom. *c* för *vanfräjdande brott* är under tilltal eller blifvit för sådant brott till ansvar dömd eller under framtiden stäld; ej heller den som, enligt mom. *d* är förlustig medborgerligt förtroende eller förklarats ovärdig att inför rätta föra andras talan. Något vanfräjdande *brott* finner man icke i hela strafflagen. Den som är förvunnen till ett brott dömes till ett visst straff; men såsom en *skärpning* i straffet medgifver lagen i *vissa fall*, men visst icke alltid, domaren eller domstolen att förklara den skyldige *förlustig medborgerligt förtroende*, vare sig för alltid eller för viss tid, hvilken är be-

gränsad till mellan ett och tio år, utöfver den ådömda strafftiden. Den som sålunda, enligt strafflagens bud och domarens eller domstolens bästa öfvertygelse, blifvit dömd till denna skärpning i straffet, han blir, till följd deraf att han blifvit förlustig medborgerligt förtroende, ansedd såsom vanfräjdad. Det enda stället i strafflagen, der detta uttalas, är i kap. 2 § 19, och det är alltså endast genom den skärpning i straff, som lagen i vissa fall tillåter genom förlust af medborgerligt förtroende, som *vanfräjd* uppkommer. Jag skall emellertid här nedan uppräknat hvilka grofva brott, som kunna begås af en person, utan att denne, ehuru straffad för desamma, förlorar rättigheten att intaga en plats i Kamrarne. Detta synes mig vara ett af de mest betänkliga förhållandena, rörande villkoren för valbarhet till riksdagsman, och då detta nu kommer till allmänhetens kännedom, skall det helt säkert leda derhän, att statsmakterna nödgas vidtaga sådana förändringar i dessa kvalifikationer, att dylika ohyggligheter omöjliggöras för framtiden.

Jag vill här ej uppräknat alla de paragrafer i strafflagen, hvilka handla om urbota straff, utan påföljd af förlust af medborgerligt förtroende, eller med andra ord, af *vanfräjd*, men jag skall här nedan framlägga en liten förteckning till bevis på, hurudana personer kunna grundlagsenligt inrymmas, såsom riksdagsmän, på Kamrarnes bänkar, och jag hoppas att hvarje riksdagsman skall vara tillräckligt moraliskt kräsmagad, för att ej vilja samarbeta med dylika grofva brottslingar. Grundlagen förbjuder nemligen icke följande dylika personer att, efter utståndna straff, väljas till riksdagsmän, nemligen: enligt strafflagens 7:e kapitel *Gudshädare*; enligt 9:e kapitlet *Majestätsförbrytare*; enligt 11:e kapitlet dem som begått *fridsbrott* af alla slag; enligt 12:e kapitlet *förfalskare*; enligt 13:e kapitlet *menedare*; enligt 14:e kapitlet *dråpare*; enligt 15:e kapitlet dem, som beröfvat annan dess *frihet*; enligt 17:e kapitlet dem som *våldtagit* qvinna, och dem som begått alla slags *äktenskapsbrott* äfvensom *tvēgifte*; enligt 18:e kapitlet dem som begått alla slag af *sedlighetsbrott*, med undantag af koppleri; enligt 20:e kapitlet dem som *stulit* gods eller penningar af under 15 kronors värde. Alla dessa grofva brottslingar och ännu flere dylike kunna grundlagsenligt väljas till riksdagsmän sedan de utstått sina straff, om valmännen skulle vilja lemna dem detta högsta medborgerliga förtroende.

En kortfattad antydning om de bestämmelser för valrätt och valbarhet, som i åtskillige andra konstitutionella länder äro gällande för utseende af landets representanter, torde här vara nödvändigt att fram-

ställa, innan jag framlägger mitt förslag till de förändringar våra grundlagar i detta viktiga afseende torde böra undergå ¹⁾).

Norge. Valberättigad är hvarje norsk medborgare, som fyllt 25 år, varit 5 år bosatt i landet och sig der uppehållit, samt antingen:

a. Är eller har varit norsk embetsman, eller

b. På landet eger eller på längre tid än 5 år har arrenderad matrikulerad jord; eller

c. Är köpstadsborgare, eller i köpstad eller »lodestad» eger grund eller gård, minst värderad till 300 Riksbanksdaler.

Valbar. Ingen kan väljas till representant med mindre han är 30 år och 10 år har uppehållit sig i riket.

Statsrådets ledamöter och de embetsmän, som äro i tjenst (»ansatte») vid statens kontor; hofvets betjente och pensionärer kunna icke väljas till representanter.

I Juli månad 1884 har Stortinget antagit och Regeringen sanktionerat ett nytt förslag till rösträtt vid val till representanter, innehållande följande hufvudsakliga bestämmelser:

Röstberättigade äro de norske medborgare, som fyllt 25 år, hafva varit bosatte i landet 5 år, uppehålla sig der och antingen:

a. Äro eller hafva varit embetsmän;

b. På landet ega eller under längre tid än 5 år arrenderat matrikulerad jord, eller under 5 på hvarandra följande år brukat och fortfarande bruka sådan jord;

c. I finnmarken under 5 år varit och fortfarande äro »rettighetsmænd»;

d. Äro köpstadsborgare eller i köpstad eller vid lastplats (lade-sted) ega gård eller grund, hvars värde är minst 600 kronor;

e. Hafva under senast förflutna året betalt direkt skatt till stad eller kommun efter en antagen inkomst af minst 500 kronor på landet och minst 800 kronor i köpstäderna eller »ladepladserne», under ett år närmast före valet egt fast bostad inom valkretsen och icke som tjenstehjon äro i andras bröd ²⁾).

Danmark. Aktiv valrätt till båda kamrarne har en hvar välfräjdad man, som har infödselrätt, när han fyllt 30 år. Undantagande:

¹⁾ Den som önskar mera detaljerade upplysningar rörande dessa frågor, finner dem i det förlidit år af Brachelli i Wien utgifna statistiska arbetet *Die Staaten Europas. Vergleichende Statistik*; pag. 320—384.

²⁾ Genom detta förslag skulle de valberättigades antal ökas, från 99,395 personer år 1882, till 136,395 personer, på en befolkning (1882) af 1,913,000 personer.

- a. Enskildt tjenstefolk utan eget hem (»hemstand»);
- b. Fattigvårdens understödstagare;
- c. Den som ej råder öfver sin egendom;
- d. Den som ej har fast bostad ett år före då han skall välja inom valkretsen.

Samma betingelser som ofvan gälla ock för valmän till *Landstinget*; desse utgå dels från val af samtliga de valberättigade, dels från val af de högst beskattade. Med desse senare förstås i Köpenhamn personer med en skattskyldig inkomst af minst 4,000 kronor, och i de andra städerna med en dylik inkomst af minst 2,000 kronor, eller ock de som erlägga minst 150 kronor årlig skatt till staten.

Valbar till Folketinget är, med de i *a*, *b* och *c* nämnda undantag, en hvar välfräjdad man, som har infödselrätt, när han fyllt 25 år.

Valbar till Landstinget är en hvar, som är valbar till Folketinget, när han det sista året varit bosatt inom valkretsen.

Nederländerna. *Valberättigad*, för att utse medlemmar af Generalstaternas Andra kammare, är hvarje fullmyndig (23 år gammal) nederländare) som är i fullt åtnjutande af borgerliga och politiska rättigheter och i direkt skatt erlägger mellan 20 och 160 Gulden (olika efter olika förhållanden, som vallagen bestämmer).

Valbar till Andra kammaren är hvarje nederländare, som är i fullt åtnjutande af borgerliga och politiska rättigheter och fyllt 30 år.

Utesluten från valbarhet, vare sig i den 1:a eller 2:a kammaren, är hvarje medlem af landets högsta domstol eller af Räkningsskammaren; hvarje kongl. Provincial-kommissarie och hvarje prestman. Militärpersoner i tjenst kunna ej utföra riksdagsmannakallet.

Belgien. *Valrätt*, till utseende af medlemmar i Representanternes kammare, har hvarje belgisk medborgare, som fyllt 21 år och som betalar i årlig direkt skatt minst 42 francs 32 centimer såsom vilkor för denna valrätt.

Valbar till medlem af Representanternes kammare är hvar och en infödd belgier eller den som lagligen infödselrätt förvärfvat, om han är i besittning af sina medborgerliga och politiska rättigheter, om han har fyllt 25 år och om han är i Belgien bosatt.

Valbar till Senaten är hvar och en, under samma vilkor, som nyss nämndes; men han skall hafva fyllt 40 år och betala i en årlig direkt skatt, minst 2,116 francs 40 centimer, näringsskatten deri inberäknad.

Utesluten från valbarhet är hvarje af staten aflönad tjänsteman (med undantag af cheferne för statsdepartementen) samt alla prester och andre andlige personer.

Frankrike. *Valberättigad* är hvar och en fransk man, som fyllt 21 år och är i besittning af borgerliga och politiska rättigheter, utan hänsyn till hans förmögenhet.

Krigsmän i *aktiv* tjänst kunna endast välja, när de på valdagen äro närvarande å den ort, der de äro på vallista uppförde.

Valbar är hvarje valberättigad, som fyllt 25 år utan afseende å sin bostad.

Ingen krigsman, som tillhör landt- eller sjöförsvarets *aktiva* styrka, inom hvilken tjänstegrad eller tjänstegren som helst, är valbar till medlem af Deputerade kammaren.

(Derefter följer en mängd undantag, såsom oberättigade att väljas, t. ex. offentlige, af staten aflönade tjänstemän m. fl.)

Nordtyska förbundet. *Valberättigad* är hvarje nordtysk man, som fyllt 25 år, inom den förbundsstat der han är bosatt.

De till härens och flottans manskap hörande personers valrätt är hvilande, så länge de stå under fanorna.

Uteslutne från valrätt äro:

- a. De som stå under laga tilltal eller kuratel;
- b. De som afstått sin förmögenhet till pågående konkurs-utredning;
- c. De som åtnjuta eller det sista året före valet åtnjutit fattigunderstöd af offentliga eller kommunala medel;
- d. De som, i följd af laga dom, äro uteslutne från fulla åtnjutandet af statsborgerliga rättigheter.

Valbar är hvarje nordtysk man, som fyllt 25 år och minst ett år tillhört en förbundsstat. *)

Preussen. Hvarje preussare, som fyllt 25 år och är valberättigad vid kommunala val, i den kommun der han är bosatt, är *stämмоoberättigad urväljare*. Valrätten grundar sig *dels* på census (i landsdistrikten 15—50 floriner, i städer och köpingar 10—15 floriner); *dels* på personliga egenskaper (själasörjare, offentliga tjänstemän, professorer m. fl.)

Valbar till medlem i 1:a kammaren, är hvarje preussare, som fyllt

*) Vid riksdagsvalen på hösten 1884 i Tyska riket afgåfvos 5,661,000 röster från en befolkning af 45,235,000 invånare.

30 år, som är i fullt åtnjutande af sina medborgerliga rättigheter och tillhört den preussiska staten under 5 år.

Valbar till den deputerade kammarén är hvarje preussare, som fyllt 30 år, som är i fullt åtnjutande af sina medborgerliga rättigheter och i 3 år tillhört den preussiska staten.

Militärpersoner i aktiv tjänst äro hvarken valberättigade eller valbare; domare, komitats-tjenstemän, notarier och uppbördsmän inom politiska områden kunna ej samtidigt vara landtdags medlemmar.

Österrike. *Valberättigad* är i allmänhet hvarje österrikisk medborgare af mankön, som besitter full borgerlig utkomst, har fyllt 24 år, och icke är utesluten från valrätten (af ungefär samma anledningar, som allmänligen i alla länder gälla, nemligen i att vara under tilltal, omyndig, åtnjutande offentligt fattigunderstöd, stående under konkurs, samt för ådömda, vissa nesliga straff).

De allmänna villkoren för *valrätt* till *Riksrådet* äro väsentligen desamma, som i tyska riket för valrätt till Riksdagen; utom att åldern är 24 år. Rösträttens utöfvande är bunden vid smärre census-bestämmelser, som kunna vara olika för de olika kronlanden, men variera, inom olika valklasser, mellan 5 och 250 floriner årlig skatt till staten.

Valbar till österrikiska landtdagens medlem är hvarje valberättigad man, som fyllt 30 år och som under 3 år varit österrikisk statsborgare.

Schweiz. *Valberättigad* är hvarje schweizare, som fyllt 20 år samt har aktiv medborgarerätt i den kanton, der han är bosatt.

För åtnjutande af aktiv medborgarerätt fordras i allmänhet att vara myndig; att icke, till följd af faststæld dom, hafva blifvit skyldig till vanärande brott eller förseelse; ej vara under konkursutredning; att icke mottaga ständig fattighjelp, samt icke vara svagsint.

Italien. *Valrätt* tillkommer hvarje infödd eller infödselrätt lagligen beviljad italienare, som inom Italien åtnjuter borgerliga och politiska rättigheter; som fyllt 21 år; som kan läsa och skriva och med tillfredsställande vitsord begagnat den obligatoriska elementarundervisningen; och *antingen* eger fast egendom af minst 80 lires årlig inkomst;

eller arrenderar jordegendom af minst 500 lires årligt arrende;

eller betalar årligen för bostad, handels- eller industrielt etablissemment en hyra af 150 à 400 lires.

På grund af *personliga egenskaper*, utan all census, äro *valberättigade*:
Medlemmar af konst- och vetenskapsakademier, handelskammare
och åkerbruksföreningar;

Skollärare, professorer med flere dylika personer;

De som genomgått universitet med flera dylika läroanstalter;

De som stått 2 år under vapen och genomgått regementsskola;

De som minst ett år innehaft vissa kommunala befattningar;

Ledamöter af en riddareorden;

Statens eller kommuners allmänna tjenstemän;

Arméns och flottans officerare och underofficerare;

De med guld- eller silfvermedalj utmärkte personer.

Underofficerare och soldater under fanorna kunna ej sin valrätt utöfva.

Med *skatt* förstås hvarje slag direkt skatt, så väl egendoms- som personlig skatt, som ock skatt af lösören; de för utöfvandet af beställningar och handtverk pålagda skatter samt en hvar annan direkt skatt af liknande art.

Valbar är hvar och en valberättigad, som fyllt 30 år och är konungens undersåte.

Valbare äro *icke*:

a. Kongl. embets- och tjenstemän, som uppbära lön ur statskassan (undantagande statssekreterarne, statsråden, ledamöter i kassations- och öfverrätter; ministèrens generalsekreterare, högre officerare vid armén och flottan; högre medlemmar för den offentliga undervisningen och helsovården; professorer vid kongl. universitet eller andra högre läroverk, hvilka alla äro valbare).

b. Prester och domhafvande collegiers andeliga ledamöter.

Valrätt eller *valbarhet* kan *icke* den ega:

som varit dömd till hårdt straff;

som är omyndig eller under konkurs;

som blifvit dömd för tjufnad, bedrägeri eller sedlighetsbrott.

Stora Britannien. *Valberättigad i stad* är den, som fyllt 21 år; som bebor, vare sig såsom egare eller hyresgäst, ett helt hus, för hvilket betalas fattigskatt, eller som bebor en våning för hvilken betalas 180 kronor i årlig hyra; samt den som bott minst ett år inom valkretsen. Villkoren för *valrätt på landsbygden* äro: att innehafva, vare sig såsom egare eller med arrendekontrakt på minst 60 år, en jordegendom eller annan fastighet, med en årlig nettointkomst af 90 kronor; i fall en sådan jordegendom eller fastighet innehafves på mindre tid än 60 år, att

af densamma draga en årlig nettoinkomst af 216 kronor, samt betala fattigskatt. Öfriga kvalifikationer desamma som för städerna.¹⁾

Nordamerikas förenta stater. I de 13 stater, som utgjorde denna fria republik, vid deras sjelfständighetsförklaring år 1776, var *valrätten* i början beroende af besutenhet, sjelfständig yrkesutöfning, ett visst minimum af skatt eller åtminstone *någon* skatt till stat och kommun. Från att hafva varit inskränkt genom en census, utsträcktes valrätten till alla skattebetalande hvite män: i *Newyork* år 1821, i *Pennsylvanien* år 1790, i *Delaware* år 1792, i *Georgia* år 1789. Uti *Newyork* infördes fullständigt allmän rösträtt för hvite män år 1876 (för de färgade var den inskränkt genom census), i *Connecticut* år 1845, i *New-Jersey* år 1844. En låg census bibehöll sig till nyare tider blott i *Massachusetts*, *Rhode-Island* och *Syd-Carolina*. I alla de sedermera tillkomna staterna var rösträtten från början för den hvita befolkningen allmän, utom i *Tennessee*, hvarest den intill år 1834 var beroende af besutenhet, samt i *Louisiana*, der den intill år 1845 och i *Ohio*, der den intill år 1851 var bunden vid villkoret att betala *någon* skatt.

Efter inbördes kriget (1860—1865) har rösträtten, genom ett amendement till konstitutionen, öfver allt blifvit utsträckt äfven till de färgade — och genom ett annat amendement har stadgats att de särskilda staterna skola representeras vid kongress- och presidentval i förhållande till antalet valmän, hvarigenom hvarje inskränkning, som en stat gör i den politiska rösträtten, medför en minskning af dess inflytande inom unionen. Nu är rösträtten öfver allt *allmän*; endast i några få stater inskränkt genom villkoret att hafva betalt sina utskylder²⁾.

De allvarsamma anmärkningar mot och de sorgliga bevis på origtigheten och orättvisan af grundlagens nuvarande bestämmelser beträffande valrätt och valbarhet till riksdagsledamöter ådagalägga, synes mig, mer än tillräckligt, att hela denna del af grundlagsbyggnaden är,

¹⁾ Genom regeringens i Mars år 1884 framlemnade förslag till valrättens utvidgande, skulle de röstberättigades antal uti Stora Britannien ökas med omkring 2 millioner eller ifrån 3 millioner som det nu utgör, till 5 millioner, på en befolkning af 36 millioner invånare.

²⁾ Vid senaste presidentval i Förenta Staterna, i November 1884, voro inskrifna omkring 14 millioner valmän på en befolkning af 57,712,000 personer.

så att säga, uppförd på lösan sand och när *floden*, den allmänna meningens mäktiga flod störtar öfver grundvalarne, och *vinden*, de nu orepresenterade samhällsklassernas rättmätiga anspråks storm, stöter mot murar och takresningen af denna byggnad, skall den ej kunna motstå detta tryck, utan falla omkull och — för att använda ett bibelns uttryck — dess fall blir stort. Det vore tid att vi sökte en annan värde-mätare för de dyrbaraste medborgerliga och politiska rättigheterna än *penningen*, för att derigenom förekomma hela grundlagsbyggnadens fall. Man kan härvid med skäl fråga: »Finnes det väl några förhållanden, der penningen *icke* ingår till största eller ens någon betydande del i värdet af medborgarens dyrbaraste rättigheter?» Jag är fullt öfvertygad derom, att sådana kvalifikationser lätteligen skola kunna angifvas, der penningen har ingen, eller ock en högst obetydlig plats, der de politiska rättigheterna kunna egas lika väl af den fattige, som af den rike, och der kunskaper, städse oförvitlig vandel och uppfyllda pligter mot fäderneslandet äro af högre värde och gälla mera, än inkomst af kapital eller arbete; eller s. k. besittning af en fast egendom, som mången gång icke verkligen eges.

Sålunda borde, såsom kvalifikationser för valrätt och valbarhet föreskrifvas:

- att vara infödd svensk man af fyllda 25 år;*
- att hafva erlagt skatt under senast förflutna uppbördsår till stat och kommun;*
- att ej hafva varit lagligen dömd till urbota straff;*
- att ega och städse hafva egt medborgerligt förtroende och vara värdig föra andras talan;*
- att hafva fullgjort sin allmänna värnpligt i fredstid eller ock derifrån lagligen befriad blifvit;*
- att råda öfver sig sjelf;*
- att hafva genomgått allmän folkskola eller elementarläroverk;*
- att tillhöra kristet religionssamfund.*

Många andra kvalifikationser, oberoende af penningen, kunde ännu anföras.

Nu frågar måhända den politiska tveksamheten: »Huru skulle det väl i verkligheten taga sig ut, om man grundade valrätt och valbarhet på nyss ofvan angifna kvalifikationser?»

Enklast torde vara, för att besvara denna fråga, uppgifva alla dem af Sveriges invånare, hvilka, med anledning häraf skulle *icke* komma i fråga att göra anspråk på ifrågavarande politiska rättigheter.

	Personer.
År 1880 utgjorde hela Sveriges befolkning.....	4,565,668.
Deraf voro af kvinnokön.....	2,350,425
Mankön af intill 25 år	1,157,744
Återstå mankön af 25 år och deröfver.....	3,508,169.
Återstå mankön af 25 år och deröfver.....	1,057,499.
Från sistnämnda summa böra dock uteslutas:	
Enligt offentlig redogörelse öfver bevillningens uppbörd för år 1880, följande, som ej erlagt allmän skyddsafgift enligt 1:a Art. nemligen:	
a. Gemenskapen vid arméns och flottans värfvade regementen och corpser	6,495
b. Fattigunderstödstagare, samt sådana som, enligt vederbörande kommunalstyrelsens intyg, för fattigdom och sjuklighet blifvit befriade; af mankön.....	131,059
Främmande, icke kristen trosbekännelse tillhörande personer, år 1880 uppgående till 1,772 personer, deraf halfva antalet antages vara af mankön öfver 24 år.....	886
Gemenskapen af indelta armén och flottan	33,255
Sinnessjuke, döfstumme, blindade m. fl. dylika år 1880; af mankön	10,258
Tjenstehjon af mankön i hela riket år 1870 (det senaste året detta antal finnes angifvet i Statistiska Centralbyrån)	125,702
År 1880 af mankön dömde:	
a. Till straffarbete på lifstid.....	381
b. Till straffarbete på viss tid	1,958
c. Till fängelse för urbota brott	107
Alla de, som under 35 år eller mellan 26—60 år blifvit dömde till ofvan nämnda 3 urbota straff, kalkylerade af mankön utgöra	58,582
Förlustige medborgerligt förtroende, enligt 10 års dom, 4,822 af båda könen, deraf $\frac{11}{12}$ torde vara af mankön, eller	4,420.
År 1869 i hela riket varande barn af 7—14 år, af båda könen, hvilka ej deltagit i någon skolundervisning:	
a) till följd af sjukdom eller naturliga fel 2,616;	
Transport	373,103.
	1,057,499.

Transport 373,103. 1,057,499.

b) af annan anledning 15,461; tillsammans 18,077, deraf omkring halfva antalet af man-kön eller 9,038 personer. Detta skulle approxi-mativt utvisa antalet af icke skolundervisade vid 25 år. Om endast *halfva* detta antal uppto-ges för hvartdera året mellan 26—60 år, eller för 34 år 153,646, erhålles antalet man-kön, som äro mellan 25—60 år och ej åtnjutit under-visning, efter ungefärlig beräkning uppgående till 162,684 535,787;

då såsom *valberättigade* skulle återstå i hela riket personer 521,712.

Enligt nuvarande Riksdagsordning voro år 1878 valberättigade till Andra Kammaren i hela riket 270,337 personer. Således skulle, enligt nu antydda förslag, de valberättigades klass i hela landet ökas med omkring 251,000 personer. Nu har erfarenheten visat, att, vid val af riksdagsmän i Andra Kammaren, af valberättigade i hela landet icke mer än omkring 20 procent har gjort bruk af sin valrätt. Det skulle således, i stället för 54,821 personer, som år 1878 valdes till riksdagsmän i Andra Kammaren, enligt mitt förslag blifva omkring 104,000 af samtliga de nya valmännen, som gjorde bruk af denna rättighet. Min öfvertygelse är likväl, att om denna nu af mig föreslagna utvidgning af valrätten egde rum, och de s. k. medelbara valen uteslötos och endast det omedelbara valsättet föreskrefves, intresset för riksdagsmannavalen blefve mycket större än för närvarande, och många flere valberättigade begagnade sig af denna rätt.

Den föreliggande frågan är utan tvifvel mycket viktig; den har framtiden i sin hand, och min öfvertygelse är att hvar och en, som kan bidra till dess lösning, icke bör försumma det. Ty jag kan icke finna, att genom nu föreslagna utvidgning af valrätten någon fara vore för handen; men deremot tror jag att ett dylikt medgifvande från statsmakternas sida skulle i väsentlig mån lugna de talrika samhällsklas-ser, som nu äro oberättigade att deltaga i riksdagsmannavalen och för framtiden göra ett slut på tvisten om dessa rättigheter. Vi böra nem-ligen besinna att dessa personer, som nu äro oberättigade att deltaga i riksdagsförhandlingarne, likväl bidra, i *stor* mån, till gäldande af statsutgifterna, och dessa bidrag hafva, under de senaste 55 åren, på ett högst fruktansvärdt sätt för dem ökats. Under det att år 1830 i skatter och afgifter för dessa politiskt oberättigade samhällsklasser, i hela landet, utgingo endast omkring 3,454,000 kronor, hade detta be-

lopp år 1875 vuxit till 34,345,000 kronor; deras skattebörd hade således ökats mer än *tio* gånger. Nu torde denna skattebörd vara ännu högre och i framtiden med till må hända 60 dygn ökade värnpligtsöfningar, torde den snart springa upp till årligen 40 millioner kronor — eller mera.

Man tänker i allmänhet ganska högt om svenska folket och särskildt om de politiskt oberättigade deribland. Man tänker högt om detta folk, då det är fråga om att med nya bördor beskatta detsamma eller att öka de bestående skatternas belopp, för att få statens utgifter och inkomster att gå i hop. Man tänker högt om detta folk, då fråga är om att fordra lydnad för lagar och förordningar, synnerligen under brydsamma omständigheter. Man tänker högt om folket, då det ifrågasättes att dess politiskt oberättigade flertal skall utgå i fält, förlora lifvet eller låta sitt blod och offra sina lemmar för konung och fädernesland. Men man synes *icke* vilja tänka högt om detta folk, då fråga är att medgifva detsamma den billiga förmånen att få välja sina ombud vid Riksdagen; ehuru likväl dessa ombud skola ålägga detta folk skatter och bördor och den laglydnad, hvilken Riksdagen, såsom lagstiftare, för sin del kan föreskrifva.

Hvad beträffar valrätt och valbarhet till ledamöter i Riksdagens Första Kammare, så innehållas bestämmelserna derom, såsom känt är, i Riksdagsordningens § 6, som föreskrifver: »att Första Kammarens ledamöter skola, för en tid af nio år, utses af landstingen och stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga.»

Af skäl, som jag ofvan anført, anser jag det vara otjenligt att landsting eller stadsfullmäktige verkställa dessa val. Jag har äfven uttalat mig öfver origtigheten af *penningen* såsom värdemätare för medborgerliga rättigheter, att jag skulle vilja inrymma honom ens *det* inflytande, som han nu eger inom kommunalstämman. Rättvisan kräfver att *urväljarne* till ledamöter i Första Kammaren äro desamma, som de, hvilka hafva valrätt till utseende af ledamöter i Andra Kammaren; att alla sådane valberättigade urväljare sammankallas, såsom för val till landstingsmän eller stadsfullmäktige nu sker, inför kommunalstämmans ordförande, till val af samma antal *valmän* (elektorer), som enligt nu gällande författningar utses till ledamöter i landsting eller till stadsfullmäktige; att hvarje urväljare skall, för att begagna sin rösträtt, sig vid valtillfället personligen inställa; och att hvarje röstegande endast har *en* röst; att till *valman* (elektor) endast den kan utses, som inom valdistriktet har valrätt.

De sålunda utsedde *valmän* sammanträda på samma tid och ställe,

som ortens landsting eller stadsfullmäktige nu sammanträda, för att, inför landstingets eller stadsfullmäktiges ordförande, företaga val af ledamöter till Riksdagens Första Kammare.

Öfriga bestämmelser rörande valmännens (elektorernes) val, kungörelse derom, valmännens antal, godtgörelse för resor m. m. d. blifva lika med hvad gällande författningar föreskrifva och hvilka skola såsom grundlag anses, i hvad de röra ifrågavarande valmän och deras verksamhet, i och för utseende af ledamöter till Första Kammaren.

Hvad *valbarheten* till riksdagsmän beträffar, så böra *de* kvalifikationer därför uppställas, som grunda sig på medborgerlig förtjenst och duglighet samt moraliskt välförhållande; men ingalunda på egendom eller inkomst, d. v. s. på penningen eller dess värde, såsom nu är fallet.

Valbar till Andra Kammaren borde sålunda den vara, som är valberättigad inom den kommun han tillhör och som han skall hafva tillhört hela det år, inom hvilket valet sker; derjemte bör han hafva fyllt 30 år. Ingen annan bör kunna väljas, än den som tillhör valkretsen.

Valbar till Första Kammaren borde hvar och en valberättigad vara, som fyllt 35 år och *antingen* tagit godkänd mogenhetsexamen för inträde vid universitet eller annan dermed jämförlig offentlig examen; *eller* innehafver eller under mer än ett år innehaft förtroendeuppdrag såsom kommunal- eller stadsfullmäktig, eller såsom ordförande i kommunalstämma eller ledamot i kommunalnämnd; *eller* är eller har varit ledamot i bevillningsberedning, taxerings- eller pröfningskomité; *eller* mer än ett år varit ledamot af häradstings nämnd; *eller* under minst ett år varit eller är lärare vid offentligt läroverk; *eller* deltagit i fälttåg eller fältslag eller blifvit sårad i strid mot rikets fiender och därför emottagit offentligt vedermäle eller belöning.

Öfriga nu gällande bestämmelser, nemligen att ledamot af Första Kammaren kan väljas öfver hela landet; att han utses för nio år; att han eger rätt vägra emottaga detta förtroende, utan laga skäl därför; att han ej uppbär något arfvode eller reseersättning — äro tillräckliga skiljaktigheter, för att ledamöterna i Första Kammaren komma att bestå af personer från helt olika samhällsklasser än den Andra Kammarens ledamöter, valde enligt de bestämmelser och med de kvalifikationer, jag här ofvan föreslagit.

På grund af hvad jag nu anført, får jag härmed vördsamt föreslå följande förändrade lydelse af nedan uppräknade paragrafer i *Riksdagsordningen*; nemligen:

§ 6.

Nuvarande lydelse:

Första Kammarens ledamöter skola, för en tid af nio år, utses af landstingen och stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga. Hvarje landsting och sådan stad, som nu nämnd är, väljer, efter folkmängden inom sitt område, en riksdagsman för hvarje fullt tal af trettiotusen. Går ej folkmängden upp till trettiotusen, väljes dock en riksdagsman.

Föreslagen förändrad lydelse:

»Första Kammarens ledamöter skola, för en tid af nio år, utses af valmän (elektorer) hvilka dertill kallas genom val af de, som äro valberättigade att utse ledamöter till Riksdagens Andra Kammare. Valmans skall vara valberättigad inom sin kommun. Hvarje kommuns valberättigade sammankallas och hålla valet på samma tid och i samma ordning, som för landstingsmannaval nu eger rum. De sålunda utsedde valmän, till samma antal som landstingsmännen, sammanträda på samma ort och tid som landstinget eller stadsfullmäktige, för att, inför landstingets eller stadsfullmäktiges ordförande, företaga val af ledamöter till Riksdagens Första Kammare.

Öfriga bestämmelser rörande valmännens val, kungörelse derom, valmännens antal, godtgörelse för resor m. m. d. blifva lika med hvad gällande författningar nu (1884) föreskrifva rörande landstings ledamöter eller stadsfullmäktige, i hvad de röra ifrågavarande valmän i deras verksamhet i och för utseende af ledamöter till Första Kammaren.

Valmännen för »hvarje landstingsområde »och sådan stad som nu nämnd är», välja, »efter folkmängden inom sitt område, en riksdagsman för hvarje fullt tal af trettio tusen. Går ej folkmängden upp till trettiotusen, väljes dock en riksdagsman.»

§ 7.

Nuvarande lydelse:

Val af riksdagsman i Första Kammar-
aren anställes af vederbörande
landsting och stadsfullmäktige, så
ofta ledighet uppstår eller då Ko-
nungen förordnat nya val. Lands-
ting sammanträder för det ända-
mål, der så erfordras, till urtima
möte.

Föreslagen förändrad lydelse:

»Val af riksdagsman i Första
Kammaren anställes af *ofvannämnde
valmän*, »så ofta ledighet upp-
står inom» *landstingsområdet eller
stad, bland de af dem valde leda-
möter i Riksdagens Första Kammar-*
*eller då Konungen förordnat nya
val. Valmännen sammanträda »för
detta ändamål, der så erfordras,
till urtima möte», hvilket då sker
oberoende af landstings eller stads-
fullmäktiges sammanträde.*

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammar-
aren kunna endast väljas män, som
uppnått trettiofem års ålder, samt
ega och minst tre år näst före va-
let egt fastighet till taxeringsvärde,
ej understigande åttiotusen riksdal-
er, eller ock till staten skatta
samt under tid, som nyss sagd är,
skattat för minst fyratusen riksdal-
er årlig inkomst af kapital eller
arbete. Kommer riksdagsman, ef-
ter det han vald blifvit, i den
ställning, att han ej längre skulle
varit valbar till ledamot i Kammar-
aren, frånträder han sin befattnings-
.

»Till ledamöter i Första Kammar-
aren kunna endast väljas män, som
uppnått trettiofem års ålder», så
vida de valberättigade äro och

*antingen tagit godkänd mogenhets-
examen för inträde vid universitet
eller ock annan dermed jämförlig of-
fentlig examen;*

*eller innehafva eller minst ett år
innehäft förtroendeuppdrag såsom
kommunal- eller stadsfullmäktig, eller
såsom ordförande i kommunalstämma
eller ledamot i kommunalnämnd;*

*eller äro eller hafva varit leda-
möter i Bevillningsberedning, eller i
Taxerings- eller Pröfningskomité;*

*eller minst ett år hafva varit le-
damöter af häradsstings nämnd;*

*eller, under minst ett år, hafva
varit lärare vid offentligt läroverk;*

eller deltagit i fälttåg, eller fält-

Nuvarande lydelse:

För den, som blifvit till ledamot i Första Kammaren utsedd, utfärdas vid valförrättningens slut fullmakt, som, när valet verkstälts af landsting, underskrifves af dess ordförande, med kontrasignation af landstingets sekreterare, och, då valet skett af stad, undertecknas af stadsfullmäktiges ordförande, jemte två af desse fullmäktige. Fullmakterna böra hafva följande lydelse:

»I kraft af det riksdagsmannaval, som af N. N. landsting (stadsfullmäktige i N. N. stad) blifvit den — — — förrättadt, varder N. N. härigenom befullmäktigad att, för en tid af nio år från nämnde dag, vara ledamot af Riksdagens Första Kammare». Ort och tid.

§ 14.

Valrätt tillkommer, inom den kommun der han bosatt är, en hvar

Föreslagen förändrad lydelse:

slag, eller blifvit sårade i strid mot rikets fiender och därför emottagit offentligt erkännande eller belöning.

»Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i Kammaren, fråntäder han sin befattning.» *Vederbörlig, tjenlig och noggrann kontroll häröfver uppdrages åt herrar fullmäktige i Riksgäldskontoret att utöfva.*

§ 10.

»För den, som blifvit till ledamot i Första Kammaren utsedd, utfärdas vid valförrättningens slut fullmakt, som» *underskrifves af valförrättningens ordförande och två af de i valet deltagande, af valförrättningen dertill utsedde personer.* »Fullmakterna böra hafva följande lydelse:

»I kraft af det riksdagsmannaval, som af N. N.» *valkrets* »blifvit den — — — förrättadt, varder N. N. härigenom befullmäktigad att, för en tid af nio år från nämnda dag, vara ledamot af Riksdagens Första Kammare. Ort och tid.»

»Valrätt tillkommer, inom den kommun der han bosatt är, en hvar»

Nuvarande lydelse:

i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, hvilken antingen eger eller med stadgad åborätt innehafver fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst ett tusen riksdaler, eller för lifstid eller för minst fem år arrenderar jordbruksfastighet till taxeringsvärde, ej understigande sex tusen riksdaler, eller ock erlägger till staten bevillning för en till minst åtta hundra riksdaler uppskattad årlig inkomst.

Föreslagen förändrad lydelse:

infödd svensk man af fyllda tjugufem års ålder, som erlagt skatt, under senast förflutna uppbördsår, till stat och kommun; som ej, genom laga kraftvunnen dom, blifvit ådömd urbota straff; som eger och städse egt medborgerligt förtroende och rätt att föra andras talan; som fullgjort allmän värnpligt i fredstid eller ock derifrån lagligen befriad blifvit; som råder öfver sig själf; som genomgått allmän folkskola eller elementarläroverk, och som tillhör kristet religions-samfund.

Valrätt kan icke utöfvas:

af den, som står under förmynderskap; a. 1)

a. af den, som till borgenärer sin egendom afträdt och icke, som lag förmår, gitter visa, att han från deras kraf befriad är; a. 2)

*b. af den, som förklarats ovärdig att inför rätta föra andras talan; a. 3)
af den, som åtnjuter offentligt fattigunderstöd;*

c. af den, som sinnessvag, blind, döf eller stum är;

d. af den, som, tillhörande arméns eller flottans stamtrupp, är inkallad till aktiv tjenstgöring;

e. af den, som blifvit förvunnen att hafva vid riksdagsmannaval med penningar eller gåfvor sökt värfva röster, eller emot vedergällning afgifvit sin röst, eller genom våld eller hot stört valfriheten. a. 4)

a) Hittflyttad från nu gällande Riksdagsordnings § 26 1) mom. a: 2) mom. b, men med uteslutande af ordet "all"; 3) mom. d; 4) mom. o.

§ 16.

Nuvarande lydelse:

Valen förrättas för landet inför domhufvanden medelst elektor, som utses inför kommunalstämmans ordförande. För hvarje kommun väljes en elektor och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af ett tusen.

I de valkretsar, som bestå af två eller flera städer, utses inför magistraten en elektor för hvarje stad och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af fem hundra. Desse elektor,er sammantråda till riksdagsmannaval inför magistraten i den stad inom valkretsen, som största folkmängden eger.

Kommuner, som hafva att gemen-samt välja riksdagsman, ega dock begagna det omedelbara valsättet, derest flertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun väckes medelst beslut, fattadt inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat, varder sådant meddeladt Konungens Befallningshafvande, som från öfriga till valkretsen hörande kommuner infordrar de röstberättigades röster och utfärdar kungörelse om utgången, efter ty som de flesta afgifna rösterna varit för bifall eller afslag. I sistnämnda fall kan frågan icke förr än en tid af fem år derefter förflutit å nyo upptagas. Beslutas åter förändringen, träder den i kraft vid det val, som näst efter en månad från kun-

Föreslagen förändrad lydelse:

»Valen förrättas på landet», *vare sig en kommun eger att ensamt eller gemensamt med andra kommuner välja riksdagsman, medelst det omedelbara valsättet, hvarvid de valberättigade afgifva rösterna*, »särskildt för hvarje kommun, inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmakts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen insändas, för kommunerna å landet till domhufvanden.

I de valkretsar, som bestå af två eller flera städer, utses inför magistraten en *valman* (elektor) för hvarje stad och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af fem hundra. Desse *valmän* (elektor,er) sammantråda till riksdagsmannaval inför magistraten i den stad inom valkretsen, som största folkmängden eger.

I stad, som har att ensam sända en eller flere riksdagsmän, förrättas valen omedelbart inför magistraten; och må, der flere riksdagsmän skola utses, staden, på sätt om val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar. I stad, der magistrat ej finnes, skall den för sådan stad särskildt tillsätta styrelse eller dess ordförande taga den befattning med riksdagsmannaval, som enligt denna § samt §§ 18, 20 och 22 tillhör magistrat eller dess ordförande.»

Nuvarande lydelse:

görelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hvarefter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas. Vid de omedelbara valen afgifvas rösterna, särskildt för hvarje kommun, inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmakts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen insändas, för kommunerna å landet till domhufvanden och för städerna till magistraten i den stad, som största folkmängden eger.

I stad, som har att ensam sända en eller flere riksdagsmän, förrättas valen omedelbart inför magistraten; och må, der flere riksdagsmän skola utses, staden, på sätt om val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar. I stad, der magistrat ej finnes, skall den för sådan stad särskildt tillsatta styrelse eller dess ordförande taga den befattning med riksdagsmannaval, som enligt denna § samt §§ 18, 20 och 22 tillhör magistrat eller dess ordförande.

Föreslagen förändrad lydelse:

§ 19.

Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast de väljas, som uppnått tjugofem års ålder samt, enligt 14:de §, ega och minst ett år före valet egt valrätt inom den kommun eller någon af de kommuner, för hvilka de väljas.

»Till ledamöter i Andra Kammar-
ren kunna endast de väljas, som uppnått *tre*tio års ålder, samt enligt 14:de §:en ega och minst ett år näst före valet egt valrätt inom den kommun eller någon af de kommuner, för hvilka de väljas.»

§ 26.

Nuvarande lydelse:

Riksdagsmannabefattningen kan endast af svensk medborgare utöfvas.

Ej må såsom riksdagsman godkännas:

- a. den som står under förmynderskap;
- b. den som till borgenärer all sin egendom afträdt och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han från deras kraf befriad är;
- c. den som för vanfrejdande brott är under tilltal, eller blifvit för sådant brott till ansvar dömd eller under framtiden stäld;
- d. den som är förlustig medborgerligt förtroende eller förklarats ovärdig att inför rätta föra andras talan;
- e. den som blifvit förvunnen att hafva vid riksdagsmannaval med penningar eller gåfvor sökt värfva röster, eller emot vedergällning afgifvit sin röst, eller genom våld eller hot stört valfriheten.

Föreslagen förändrad lydelse:

»Riksdagsmannabefattningen kan endast af svensk medborgare utöfvas.

Ej må såsom riksdagsman godkännas»:

Den som ej valberättigad är, ej heller den som, enligt 14:de §:en i denna riksdagsordning, sin valrätt icke får utöfva.

För den händelse Konstitutions-Utskottet, till hvars behandling jag vördsamt anhåller att denna min motion måtte remitteras, kommer att gilla och godkänna de förslag, jag här framställt, anhåller jag vördsamt att Utskottet ville göra de formella rättelser i ordalagen, som kunna anses nödiga; äfvensom till Riksdagen framställa de förslag till ändringar i de grundlagsparagrafer, hvilka af denna motion beröras och som jag, mot min vilja, måhända förbisett.

Stockholm den 20 Januari 1885.

R. Klinckowström.